

Hallituksen esitys Eduskunnalle Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Kööpenhaminassa 5 päivänä huhtikuuta 2002 tehdyn Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välisen sopimuksen Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta 12 päivänä kesäkuuta 1975 tehdyn sopimuksen muuttamisesta ja lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksessa täsmennetään Pohjoismaisen kulttuurirahaston oikeudellista asemaa ja sel-

kiytetään rahaston vastuuta hallinnollisista tehtävistä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus tulee voimaan 30 päivää sen päivän jälkeen, jona kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet sopimuksen hyväksymisestä Tanskan ulkoasiainministeriölle. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus tulee voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Sopimus

Ensimmäinen sopimus Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehtiin vuonna 1966 ja se tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1967 (SopS 39/1967). Tämä sopimus korvattiin uudella sopimuksella, joka tuli voimaan 1 päivänä joulukuuta 1976 (SopS 13/1977). Sopimusta on osittain muutettu vuonna 1990 (SopS 51/1993). Tämän jälkeen on tehty vielä vuonna 2001 voimaan tullut sopimusmuutos sopimuksen 7 ja 8 artiklan muuttamisesta. Muutoksen mukaan kolmen itsehallintoalueen, Grönlannin, Färsaarten ja Ahvenanmaan asemaa rahaston hallituksessa vahvistettiin siten, että hallituksen jäsenten lukumäärä nousi kahdella ja on nyt 13. Aiemmin kiertävän yhteisedustajan sijaan kullakin itsehallin-

toalueella on nyt oma edustajansa. Samassa yhteydessä poistettiin kansallinen veto-oikeussääntö ja määräänemmistö sääntöä muutettiin vastaavasti.

1.2. Sopimusmuutoksen tausta ja käsittely

Pohjoismaiden kulttuurirahaston oikeudellisesta asemasta on ollut ristiriitaisia tulkintoja. Pohjoismaisen kulttuurirahaston Pohjoismaiden neuvoston nimeämät jäsenet tekivät 16 päivänä maaliskuuta 2001 Pohjoismaiden neuvostossa jäsenehdotuksen (A 1251/nord) Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehdyn sopimuksen muuttamiseksi. Pohjoismaiden neuvoston puhemiehistö teki tämän perusteella esityksen (7/2001/nord) sopimuksen muuttamiseksi. Tämän johdosta Pohjoismaiden ministerineuvosto antoi Pohjoismaiden

neuvostolle lokakuussa 2001 esityksen (B 210/nord) Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehdyn sopimuksen muuttamiseksi. Pohjoismaiden neuvosto käsitteli asian istuntonsaan Kööpenhaminassa lokakuussa 2001 sekä teki Ministerineuvoston esityksen pohjalta esityksen sopimuksen muuttamiseksi tietyin täsmennyksin (47/2001). Niin ikään Pohjoismaiden neuvosto teki myös suosituksen (13/2001) sopimuksen muuttamiseksi siten, että tietyjen kertomusten jättöaika varhennetaan. Edellisen perusteella Pohjoismaiden ministerineuvosto (kulttuuriministerit MR-K) päätti kirjallisessa käsittelyssä 16 päivänä marraskuuta 2001 Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehdyn sopimuksen muuttamisesta. Päätös vahvistettiin ministerineuvoston kokouksessa 5 päivänä huhtikuuta 2002 (MR-K 1/2002), jonka yhteydessä myös sopimusasiakirjat allekirjoitettiin.

2. Ehdotetut muutokset

Sopimuksen muutoksilla täsmennettiin Pohjoismaiden kulttuurirahaston oikeudellista asemaa sekä selkiinnytettiin rahastoa koskevia hallinnollisia vastuita. Muutosten erityisenä tavoitteena oli poistaa tulkinnalliset epäselvyydet rahaston asemasta itsenäisenä oikeushenkilönä.

Keskeisin muutos on näin ollen 6 artiklassa, jonka mukaan rahaston asema itsenäisenä oikeushenkilönä täsmentyy. Samalla todetaan rahaston erityissuhde Pohjoismaiden ministerineuvostoon.

Ministerineuvoston päätöksen mukaisesti myös sopimuksen 1, 2 ja 9—12 artiklaan tehtiin edellä mainittua tarkoitusta varten tarvittavat muutokset. Samalla sopimuksen 16

artikla muutettiin siten, että siinä määrättyjen kertomusten jättöaika varhentui.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Sen sijaan ehdotuksella on Pohjoismaiden ministerineuvoston sisäisiä budjettitekniisiä vaikutuksia. Tehdyistä sääntömuutoksesta on seurannut, että Pohjoismaiden kulttuurirahaston sihteeristön määrärahat on vuodesta 2003 siirretty pois ministerineuvoston sihteeristön budjettikehyksestä. Tämä kustannusten siirto on budjettitekniinen eikä se vaikuta Pohjoismaiden kulttuurirahaston jaettavissa olevaan määrärahaan.

Muutos täsmentää Pohjoismaiden kulttuurirahaston oikeudellista asemaa itsenäisenä oikeushenkilönä. Tämä selkeyttää kulttuurirahaston hallituksen vastuuta ja roolia kulttuurirahaston organisoinnissa, koska rahaston hallitus on nyt aiempaa yksiselitteisemmin vastuussa rahaston organisaatiosta ja henkilöstöstä. Sopimus edellyttää lisäksi täydennystä henkilöstön oikeudellista asemaa koskevaan sopimukseen, jotta rahaston henkilökunnan asema ei poikkea Pohjoismaiden ministerineuvoston henkilökunnan asemasta. Tämä muutos on vireillä.

4. Asian valmistelu

Asian valmistelu sekä sopimusmuutoksen käsittely on kuvattu jaksossa 1.2. Tasavallan presidentti myönsi allekirjoitusvaltuudet sopimusmuutokselle 28 päivänä maaliskuuta 2002.

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkatyönä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

Sopimuksen **1 artiklassa** todetaan rahaston piiriin kuuluvat maat. Uudistetussa artiklassa mainitaan myös itsehallintoalueet. Tällä tavoin myös sopimuksen tasolla tunnustetaan tasa-arvoinen yhteistyö Pohjoismaiden ja itsehallintoalueiden välillä.

Sopimuksen **2 artiklassa** täsmennetään rahaston tehtäväaluetta niin sisällöllisesti kuin maantieteellisesti. Rahasto toimii artiklan mukaan laajasti koko kulttuurin alueella ja se voi toimialansa piirissä harkintansa mukaisesti toimia niin Pohjoismaissa kuin niiden ulkopuolella.

Sopimuksen **6 artiklassa** täsmennetään rahaston asemaa itsenäisenä oikeushenkilönä. Samalla todetaan rahaston erityissuhde Pohjoismaiden ministerineuvostoon.

Sopimuksen **9 artiklan** mukaan rahaston hallitus voi vahvistaa jäsentensä palkkion.

Sopimuksen **10 ja 11 artiklassa** täsmennetään hallituksen päätösvaltaa sihteeristön, henkilöstön ja taloushallinnon järjestämisessä.

Sopimuksen **12 artiklassa** täsmennetään Pohjoismaisen kulttuurirahaston kotipaikaksi maa, jossa sihteeristö sijaitsee. Täsmennys johtuu siitä, että sopimuksessa aiemmin ollut maininta kotipaikasta on poistettu.

Sopimuksen **16 artiklan** muutos liittyy hallituksen ja tilintarkastajien kertomusten aikatauluun.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blanketisäännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on yksilöity jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

2 §. Lain 2 §:n mukaan lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä

valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan 30 päivää sen päivän jälkeen, jona kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet sopimuksen hyväksymisestä Tanskan ulkoasiainministeriölle.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan suostumuksen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet. Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty lähinnä sellaisia määräyksiä, joista aiheutuu valtiolle välittömiä menoja.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys luetaan lainsäädännön alaan kuuluvaksi, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaisissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 3) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälinen velvoite kuuluu lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa

vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11 ja 12/2000 vp).

Sopimuksen 6 artiklan mukaan Pohjoismainen kulttuurirahasto on itsenäinen oikeushenkilö. Oikeushenkilöllisyydestä ja siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla (PeVL 38/2000 vp). Sopimuksen 6 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaatta-

mislaiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella sekä perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Kööpenhaminassa 5 päivänä huhtikuuta 2002 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn sopimuksen Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta 12 päivänä kesäkuuta 1975 tehdyn sopimuksen muuttamisesta.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Kööpenhaminassa 5 päivänä huhtikuuta 2002 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta 12 päivänä kesäkuuta 1975 tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

Sopimus

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoismaisesta kulttuurirahastosta 12 päivänä kesäkuuta 1975 tehdyn sopimuksen muuttamisesta

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin hallitukset haluavat selvittää Pohjoismaista Kulttuurirahastoa koskevaa erityisasemaa ja ovat sopineet seuraavaa:

I

12 päivänä kesäkuuta 1975 tehtyyn, 3 päivänä joulukuuta 1990 ja 31 päivänä lokakuuta 2001 muutettuun sopimukseen tehdään seuraavat muutokset:

1 artikla muotoillaan uudelleen seuraavasti:
"Pohjoismaisen Kulttuurirahaston tarkoitus on edistää Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoalueiden välistä kulttuuriyhteistyötä".

2 artikla muotoillaan uudelleen seuraavasti:
"Rahaston toimintapiiri käsittää kulttuuriyhteistyön koko sen laajuudessaan pohjoismaissa ja niiden ulkopuolella. Rahastosta voidaan siten myöntää avustuksia tutkimustyötä ja opetusta varten sekä yleiseen kulttuuritoimintaan sanan laajimmassa merkityksessä.

Avustuksia voidaan myös myöntää pohjoismaiden kulttuuriyhteistyötä ja pohjoismaiden kulttuurielämää koskevan tiedotustoiminnan tukemiseksi pohjoismaissa tai niiden ulkopuolella."

6 artikla muotoillaan uudelleen seuraavasti:
"Pohjoismaiden Kulttuurirahasto on pohjoismainen rahasto, jolla on tässä sopimuksessa määritelty erityinen yhteys Pohjoismaiden neuvostoon ja Pohjoismaiden Ministerineuvostoon. Rahasto on itsenäinen oikeushenkilö.

Rahaston nimen kirjoittaa hallitus tai ne jotka hallitus siihen valtuuttaa.

Rahasto voi lahjoituksin tai testamentein hankkia omaisuutta edellyttäen, ettei niihin liity rahaston tarkoituksien vastaisia ehtoja."

9 artiklan määräys lakkaa olemasta voimassa. Uusi seuraavansisältöinen 9 artikla lisätään sopimukseen: "Hallitus voi vahvistaa jäsentensä palkkion."

10 artikla muotoillaan uudelleen seuraavasti:

"Rahaston sihteeristöä sekä henkilöstö- ja taloushallintoa hoidetaan hallituksen päättämällä tavalla. Rahasto voi tehdä sihteeristöä sekä henkilöstö- ja taloushallintoa koskevan hallintosopimuksen Pohjoismaiden Ministerineuvoston, Pohjoismaiden Neuvoston, tai jonkin muun oikeushenkilön kanssa.

Pohjoismaiden Neuvoston kanssa tehtävä hallintosopimus edellyttää että Neuvostolla on oma henkilöstö- ja taloushallintonsa."

11 artikla muotoillaan uudelleen seuraavasti:

"Rahaston varoista maksetaan palkkiot, matkakorvaukset, päivärahat, ja hallintokulut sekä muut rahaston toimintaan liittyvät kustannukset. Rahasto voi myös maksaa asiantuntijapalkkioita."

12 artikla muotoillaan uudelleen seuraavasti:

"Rahaston kotipaikka on maa, jossa rahaston sihteeristö sijaitsee."

16 artiklassa muutetaan päivämäärä 1 päiväksi syyskuuta 1 lokakuuta asemesta.

II

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Tanskan ulkoasiainministeriöön, joka toimittaa sopimuksesta oikeaksi todistetut jäljennökset muille sopimuspuolille.

III

Tämä sopimus tulee voimaan kolmekymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet Tanskan ulkoministeriölle hyväksyneensä

sen. Tallettaja ilmoittaa muille sopimuspuolille näiden ilmoitusten vastaanottamisen ajankohdasta.

Tämä sopimus on voimassa yhtä kauan kuin 12 päivänä kesäkuuta 1975 päivätty sopimus, jota on aiemmin muutettu 3 päivänä joulukuuta 1990 ja 31 päivänä lokakuuta 2001.

Tämän vakuudeksi ovat, asianmukaisesti valtuutetut edustajat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Kööpenhaminassa 5 päivänä huhtikuuta 2002 yhtenä tanskan-, suomen-, islannin-, norjan- ja ruotsinkielisenä kappaleena. Kaikki tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.